

דבר רישי"ה

ממון שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

גליון זה יוצא לע"נ רבי ברוך פרנקל תאומים זצ"ל בעל ה"ברוך טעם" במלאות השבת 185 שנים לפטירתו נודב ע"י אחד מצאצאיו ממקורבי רבינו שליט"א שיזכה לראות ברכה והצלחה בכל הענינים.

דבר העורך

בימים אלו בהם אנחנו מתבשרים על גזרות כלכליות שנוחתות על כלל ישראל ובפרט על ציבור יראי ה' מן הראוי להתחזק באמונה שהכל מאתו יתברך, ומובא ברש"י על הפסוק "ואת בעירם". מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל.

ראינו לנכון להביא דברים שאמר רבינו בכמה הזדמנויות על צורת החיים איך שאדם צריך לנהוג מבחינה כלכלית.

בספר "מאחורי הפרגוד" מובא שאמר רבינו: "מצוי כיום, שאנשים חיים ללא חשבון, וכל מה שרואים אצל אחרים מוכרחים להיות גם אצלם, והוסיף רבינו: "כי אמרו בשם החתם סופר זצ"ל על הפסוק (קהלת ה' י"א) "מחוקה שנת העובד אם מעט נאם הקרבה יאכל והשקבע לעשיר איננו מניח לו לישון", כי באמת היתה שנת העובד אם מעט נאם והרבה יאכל, אלא שהשובע של העשיר אינו מניח לו לישון, כי זה מה שאכפת לו... והמשיך רבינו רבים בדורינו חיים ללא חשבון ועל ידי כך שוקעים בחובות עוד ועוד, עד שבסוף כבר מתגוללים באלפי חובות, נאלצים למכור את ביתם הפרטי או לנסוע מעבר לים וכדו' ויש מהם שסופם רע ומר מבחינה גופנית, נפשית ורוחנית רחמנא ליצלן, והכל נובע מכך שלא כלכלו את ביחם לפי משפטי ההוצאה – על פי הכנסתם ולא יותר" עכ"ל.

בסוף ימיה של הרבנית ע"ה הציעו לה שיכנו מעלית כדי להקל על הקושי הרב שיש להם לעלות ולרדת במדרגות הבית. היא סרבה וטענתה בפיה: "יהודים מסתכלים ולומדים מהבית כאן הנהגות ודרך ארץ. אנשים אלו אינם יכולים לדעת את הקושי, החולי והצער שלנו, הם רק רואים כי בנו לרב ולרבנית מעלית מיוחדת ומבודדת... לכן עלינו להזהר שבעתים, למרות הקושי".

שנוכה להתחזק באמונה שלמה ובבטחון בה' שהרי רק הוא זן ומפרנס לכל ונוכל לכלכל את צעדינו בחכמה ובתבונה.

ברכת שבת טובה

יחזקאל שבת

פשט על התורה

"יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל".

לפי פשוטו צ"ב איזה קידוש השם יש בדיבור יותר מבהכאה והלא גם כשיוצא מים מהסלע ע"י הכאה הוי נס וקידה"ש. ונראה לבאר עפ"ד הילקוט (רמז תשס"ג) ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד והוא מוציא מים מן הסלע, וקידה"ש זה שלומדי תורה לא יחסר להם כלום וכי כל הבריאה משועבדת להם, זה נחסר ע"י ההכאה.

"לא תעבר בי וגו'".

יל"ע למה הקב"ה לא אמר למשה שלא ישלח אליו כי זה לבטלה וגם למה לא שאל משה מהקב"ה. וי"ל שזה ה' מן השמים כי אז כל העמים נתיירו מאד מישראל כמ"ש תפול עליהם אימתה ופחד ואם מ"ר ה' שולח לסיחון שיעבור בארצו ה' מסכים מפני הפחד אבל הקב"ה רצה שלא יסכים ושיכבשוהו לכן סיבב שישאלו קודם ממלך אדום שהוא לא התיירא שידע שאמר לישראל לא אתן לך מארצו ולכן סירב וישראל לא עברו בו וכשראה סיחון שאפשר לסרב ולא עוברים בו היינו שמתיראין מהן לכן חיזק לבו ג"כ לסרב ונפל.

(טעמא דקרא)

דרש על התורה

"סיחון ועוג".

אחים היו בני אחיה בן שמחזאי (נדה ס"א א' ובמדרש אגדה א"י בני חבייא והוייא בני שמחוי ועווא) וי"א עוג הוא אליעזר [נפליט שמו (עי' לעיל בראשית י"ד י"ג) וניצל מן המבול בצידו התיבה (נדה ס"א, זבחים ק"ג):] עד קרסוליו ל' אמה (ברכות נ"ד וי"ג ל"ח ילקו"ש תת"י) וי"א רגליו י"ח אמות (דב"ר, ועיי"ש בעץ יוסף באריכות) וי"א פרסות רגליו ארבעים מיל (תדא" פ' כ"ד). [סוף מס' סופרים] וי"א בני שמחזאי היו ואמו של סיחון היא אשת חם (רבנו בחי כאן בשם מדרש).

(למכסה עתיק)

על ההפטרה

"ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים וגו'".

בב"ק צ"ב ב' מנה"מ דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא בהדי קינא דשרכי שנאמר ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו. קשה לומר כן על יפתח שאמרו עליו יפתח בדורו כשמואל בדורו. ונראה הכונה כדאמרי' בירו' רפ"ו דשביעית למה נקרא שמו ארץ טוב שפטור מן המעשר ולפי שראו שברח לחו"ל היו סבורים שהוא ריק כמותם וברח להפטור ממעשר ולפיכך הלכו אליו ומזה למדו שריק הולך אצל ריקים. ועי"ל דזהו דקרי ל' קינא דשרכי לפי שלגבי מעלת שמואל לא ה' חשוב, ואולי שלבעלי מדרגה גדולים יותר מיפתח לא ה' אפשר שיתחברו להם אנשים ריקים.

(טעמא דקרא)

שו"ת בעיני הפרשה

ש. רש"י מפרש טעם פרה אדומה בשם ר' משה הדרשן שבאה לכפר על עוון העגל, וצ"ב הלא כל החוטאים בעגל כבר נענשו בעונש הראוי להם כמבואר ביומא ס"ו ע"ב א"כ למה צריך כפרה לכל הנשארם שלא היה להם חלק בו.

ת. על שלא מיחו.

ש. צ"ב הכיצד היה רשאי אהרן ללבוש את בגדי הכהונה, והלא היה זה שלא בשעת עבודה, וכן קשה איך אלעזר הכהן היה לובשם שלא בשעת העבודה.

ת. בגדי כהן ניתנו ליהנות בהן, וכל שכן כאן שהיה מצותו בכך.

ש. במדרש מובא ששמונים אלף מילדי ישראל נקראו על שמו של אהרן שהשכיף שלום בביתם, צ"ב אלו בעיות היו שם בשלום בית בדור המדבר הרי לכאורה היה להם הכל המן לאכול ענן שכבס להם בגדים, ועסקו בתורה א"כ תמוה מאד מה היו הבעיות של שלום בית שלהם.

ת. אם הזוג אין שוין בטבעם אין של' בית.

(והוסיף מחבר הספר 'אשיחה' שבמאירי יבמות ס"ב ע"ב ד"ה הטוה בוז"ל ולי נראה שדרך כלל הוא משבח זיווג הקרובות מפני שטבען שוה לטבעו ואהבתן מצויה ביניהם מתוך שווי הטבעים ונקט בת אחותו מפני שהיא לו בטבע יותר מכולן. וכשאמרתי למוריניו שליט"א את המאירי שמח מאד על הראיה).

(אשיחה)

ברורי הלכה

שאלה: אני נוהג בהנחת תפילין לברך שתי ברכות כמ"ב והעירוני שצריך לברך ברכה אחת כגר"א האם צריך לשנות ולברך ברכה אחת.

תשובה: 'אז וט זכ רבא וכו' יין עיגן כליטו חייך וימי' (ידוע שיש בזה דעות ובא"י רובן נוהגין כהגר"א לברך ברכה א')

וסיפר השואל לרבינו שהוא אומר שתי ברכות ושאלו רבינו האם אתה מחו"ל. וכשלא הבין מה הקשר. הסביר רבינו שבחו"ל נהגו כמו המשנה ברורה וכמו שהרמ"א אומר. אבל בא"י המנהג כמו הגאון. שהוא היה מרא דארעה ישראל. ועושים ברכה אחת. והוסיף לשאול האם צריכים לעשות התרת נדרים? ורבינו חשב רגע ואמר לא!!! המנהג הוא מנהג בטעות. ואכן לאחר בירור הדבר מתברר שכל גדולי ישראל בארץ ישראל כולם ברכו ברכה אחת. הרב מבריסק. החזון איש. הרב אלישיב הרב פישר הרב אברמסקי הרב סרנא עד הרב זוננפלד. ועוד רבנים חשובים בירושלים כולם אמרו ברכה אחת. (יישר כח להרב ר' יוסף וריצקי שליט"א על מסירת הדברים למערכת)

מדור "ברורי הלכה" נודב השבוע לרפואת והצלחת יהושע אליעזר בן גיטל בתושח"י

מעשים ומימרות מרבינו שליט"א על דרך וצורת החיים

בר מצוה של רבינו שליט"א

רבינו סיפר כדלהלן: שמחת בר המצוה שלי נערכה בישיבה "בית יוסף" שבגבעת רוקח (אביו מרן הסטייפלער היה שם ר"מ) בליל בר המצוה אחרי מעריב בחדר האוכל. היה מונח על השולחן יין ועוגה בלי נטילת ידיים (מי חשב אז לעשות בר מצוה עם נט"י) קבלתי שבעה ספרים: חזון איש על יבמות ממרן החזו"א, מסילת ישרים מר"מ שטיגל זצ"ל ועוד חמשה ספרים. מרן זלה"ה שהשתתף לא הניח שיפסיקו את הדרשה בשירים. את הדרשה הכנתי על פי מראה מקומות שאבא הראה לי, ועל פי זה אמרתי את החידוש, ואח"כ הדפיסו באחד מספריו, כי החידוש היה משלו.

בפעם אחרת כאשר פלוני שאל את הגר"ח "מה הגדר של הסעודה לנער בר מצוה, עם ברכת המוציא דווקא, או די במזנות בלי נטילת ידיים?" הגיב הגר"ח: "בבר מצוה שלי היה רק יין ומזונות והערינג, ונעשיתי בר מצוה... לא צריך יותר מזה". מפי הרבנית קנייבסקי ע"ה שמענו: ה'שבע ברכות' שלנו היה רק בחלק מימי השבע ברכות. ולא כפי שעושים כיום 'שבע ברכות' מידי לילה.

כידוע שבבית רבינו אין עד היום הזה מכשיר טלפון, תלמיד אחד של רבנו שאלו: מדוע בבית הרב אין טלפון, האם מטעם מותרות?, רבינו חיך קלות והשיב: אני, אינני צריך טלפון כי לא יודע לדבר בטלפון (כלומר, לא הרגלתי את עצמי בכך). והרבנית כבר מסתדרת כאשר נצרכת לדבר עם רחוקים.

נישואי הילדים

נישואי הילדים, התנהלו באופן מופלא. הם היו בצמצום, כמובן, ולצמצום הזה הגיע ממון בכל פעם בסייעתא דשמיא באופן אחר.

ובהזדמנות נדירה שמענו בשם הגר"ח אודות נישואי הילדים, שאמר לתלמיד חכם פלוני:

הנה כאשר לא הייתה בכיסי פרוטה, ניהלני ה' יתברך בשידוכים כאלו, שבד בבד עם השידוך גם הזדמן מי שסייע לי, אך כאשר הוצאתי ספרים, והיה לי קצת הכנסות לצרכי הנישואין, כבר הוטל עלי יותר עול בהוצאות הנישואין. והכל בידי שמים.

ברגע אחר, הגר"ח סיפר אודות הימים של נישואי הילדים וכה אמר למקורבו:

הרב... הביא לי כתב יד של אחד מהראשונים ז"ל לכתוב עליו הערות, ידיד פלוני יעץ לי שלא אדבר אתו על שכר טרחה, רק בסוף עבודתי. ואכן, ג' שנים לא ראיתי פרוטה. אח"כ כאשר אירסתי את בתי והתחייבתי סכום גדול, באותה תקופה הוא שלח, בדיוק, כסכום שהתחייבתי, ובלי שיכול היה לדעת מזה כלל.

הגר"ח נשאל, היכן הגבול הדק בין מותרות לקיום הכרחי. והשיב מיד, כי הדברים מפורשים ב"משנה בררה" ו"שער הציון" סימן קנ"ו. כי על האדם "להתבונן בעצמו מה הכרח אמיתי שאי אפשר בלעדיו, וכך יוכל להתקיים, ומלאכתו תהא עראי ותורתו עיקר", וכתב ה"שער הציון": "וכדי שלא ירמה אותו היצר, יתבונן אילו הוא היה מתחייב לזון את חברו ולהלבישו לפי ערכו, מה היה אומר אז איזה דבר הוא הכרח"...

והנה. בעידנא חזא אמר הגר"ח לתלמידו (מעשה פלא), כי בימי צעירותו (כמדומה ליום חתונתו) קנו לו חליפת בגדים חדשה, ושאל קמיה מרן החזון איש, כי כיון שאינו נהנה מכך כלל, האם צריך לברך שהחיינו, והחזון איש אמר לו "מסתמא קצת אתה כן נהנה, ועליך לברך", אך הגר"ח עמד על דעתו כי יודע בעצמו שאינו נהנה כלל, ואמר החזון איש: איך שייך דבר כזה, אבל אם בכל זאת אתה מרגיש שאינך חייב בהחיינו תברך על פרי חדש. וכך עשה. (שמעתי מפי התלמיד שליט"א). (מאחורי הפרגוד)

ניתן לשלוח בקשה להצטרפות קבועה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל עובדות מרבינו שליט"א (ממקור ראשון בלבד) וכן מכתבים עם תשובות כדי שנוכל לפרסמם ולזכות את הרבים.

הערות והארות יתקבלו בברכה 057-3145900 ניתן להנציח לע"נ לרפואה ולהצלחה